

Małopolski Ośrodek Doradztwa
Rolniczego z siedzibą w Karniowicach

PLAN STRATEGICZNY DLA WSPÓLNEJ POLITYKI ROLNEJ 2023-2027

Karniowice 2023

Opracowanie:

Dawid Madej,
Dział Rolnictwa Ekologicznego i Ochrony Środowiska MODR

Wydawca:

Małopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
z s. w Karniowicach,
ul. Osiedlowa 9, 32-082 Karniowice,
tel. 12-285-21-13/14, FAX 12-85-11-07; www.modr.pl

Skład i opracowanie graficzne:

Dział Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw - Zespół Wydawnictw,
Patrycja Augustyn-Chochorowska

ISBN

978-83-66244-84-9

W nowej perspektywie finansowej obowiązuje nowy **Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) na lata 2023-2027**. Głównym celem WPR jest wspieranie zrównoważonego rozwoju gospodarstw rolnych, przetwórstwa oraz warunków życia i pracy w niewielkich miejscowościach wiejskich. Ponadto, WPR ma wspomagać zrównoważone metody gospodarowania, które pomogą zadbać i chronić klimat oraz środowisko, w tym, m.in.: bioróżnorodność, powietrze, glebę i wodę. **Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej** został zatwierdzony **31 sierpnia 2022 roku** przez **Komisję Europejską (KE)**. Wprowadza on szereg uregulowań, zmian mających bezpośrednie oddziaływanie na:

- dochodowość rolnictwa,
- środowisko oraz klimat,
- konkurencyjność gospodarstw rolnych oraz ich modernizację,
- poprawę jakości rynków rolnych, w tym łańcuchów dostaw żywności.

Zastosowane zmiany odnoszą się do uproszczonego systemu płatności bezpośrednich, płatności związanych redystrybucją oraz wsparcia dla młodych rolników. Również inicjatywa LEADER, służąca poprawie życia na obszarach wiejskich będzie dalej kontynuowana.

Zmiany w PS WPR 2023-2027 w dużej mierze ukierunkowane są na wzmocnienie wydatków na **klimat i środowisko – 47,38% WPR na klimat i 43,44% EFRROW na środowisko**. W ramach PS WPR 2023-2027 wprowadzony jest nowy rodzaj płatności bezpośrednich – EKOSCHEMATY – płatność pozytywnego oddziaływania na środowisko, klimat oraz dobrostan zwierząt.

Interwencje Planu Strategicznego WPR 2023-2027

- Interwencja 1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000
- Interwencja 2. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000
- Interwencja 3. Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000
- Interwencja 4. Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych
- Interwencja 5. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie
- Interwencja 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie
- Interwencja 7. Bioróżnorodność na gruntach ornych

Interwencja 1.

Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000

Celem, powyższych pakietów z interwencji rolno-środowisko-klimatycznej jest utrzymanie, zapobieganie pogarszaniu się oraz przywrócenie właściwego stanu ochrony cennych siedlisk przyrodniczych, takich jak zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, murawy, półnaturalne łąki wilgotne, półnaturalne łąki świeże, torfowiska, zalewowe łąki sernicowe i słonorośla, a także siedlisk lęgowych ptaków – czajki, kszczyka, rycyka, wodniczki, derkacza, kulika wielkiego, dubelta, krwawodzioba. Ich występowanie na danym terenie jest uzależnione od prowadzenia działalności rolniczej.

Zobowiązania, względem pakietów obejmują stosowanie praktyk przyjaznych środowisku, obejmujących w szczególności:

- stosowanie odpowiedniej liczby pokosów,
- ekstensywny wypas zwierząt,

- stosowanie terminów koszenia/wypasu do potrzeb ochrony przyrody.
- Zobowiązania podejmowane są przez beneficjentów na okres 5 lat.
- W przypadku interwencji wymagana jest obecność eksperta przyrodniczego.

Stawki płatności

1.1. Zmienneowilgotne łąki trzęślicowe	1568zł/ha
1.2. Zalewowe łąki selernicowe i słonorośla	1452zł/ha
1.3. Murawy	1612zł/ha
1.4. Pónaturalne łąki wilgotne	1115zł/ha
1.5. Pónaturalne łąki świeże	1497zł/ha
1.6. Torfowiska (wymogi obowiazkowe)	912zł/ha
1.6.1. Torfowiska (wymogi obowiazkowe i uzupełniające)	1536zł/ha
1.7. Ochrona siedlisk łągowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszzyk, krwawodziób, czajka)	1055zł/ha
1.8. Ochrona siedlisk łągowych dubelta i kulika wielkiego	1347zł/ha
1.9. Ochrona siedlisk łągowych wodniczki	1555zł/ha
1.10. Ochrona siedlisk łągowych derkacza	1555zł/ha

Źródło: Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 kwietnia 2023 r.

Interwencja 2.

Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000

Stawki płatności

Ochrona siedliskich przyrodniczych:	
1.1. Zmienneowilgotne łąki trzęślicowe	1568 zł/ha
1.2. Zalewowe łąki selernicowe i słonorośla	1452 zł/ha
1.3. Murawy	1612 zł/ha
1.4. Pónaturalne łąki wilgotne	1115 zł/ha
1.5. Pónaturalne łąki świeże	1497 zł/ha
1.6. Torfowiska:	
1.6.1. Torfowiska – wymogi kluczowe	912 zł/ha
1.6.2. Torfowiska – wymogi kluczowe i uzupełniające	1536 zł/ha
Ochrona siedlisk łągowych ptaków:	
1.7. Ochrona siedlisk łągowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszzyk, krwawodziób i czajka)	1055 zł/ha
1.8. Ochrona siedlisk łągowych dubelta i kulika wielkiego	1347 zł/ha
1.9. Ochrona siedlisk łągowych wodniczki	1555 zł/ha
2.10. Ochrona siedlisk łągowych ptaków: derkacz	1055 zł/ha

Źródło: Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 kwietnia 2023 r.

W ramach zobowiązania płatność będzie jednorazowo powiększona o rekompensatę kosztów transakcyjnych wynikających z konieczności posiadania dokumentacji przyrodniczej.

Interwencja 3.

Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000

Cel: Promowanie ekstensywnego użytkowania łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000, tak aby zapobiec ich zanikaniu lub przeciwdziałać intensyfikacji rolnictwa.

Zobowiązania, względem tego pakietu interwencji obejmują:

- stosowanie odpowiedniej liczby pokosów,
- ekstensywny wypas zwierząt,
- dostosowanie koszenia/wypasu do potrzeb ochrony,
- posiadanie co najmniej jednej sztuki zwierzęcia (od dnia 15 marca do dnia 30 września) z gatunków: bydło domowe, kozy, owce, konie.
- W przypadku interwencji nie jest wymagany udział eksperta przyrodniczego.
- Zobowiązania podejmowane są przez beneficjentów na okres 5 lat.

Stawka płatności: 836zł/ha

Interwencja 4.

Zachowanie tradycyjnych odmian drzew owocowych

Celem pakietu jest ochrona dawnych odmian drzew owocowych, które są nieprzydatne do uprawy towarowej, ale stanowią cenne dziedzictwo i zasób genetyczny i środowisko życia wielu organizmów. Wsparcie tyczy się starych sadów oraz sadów nowoutworzonych.

W ramach interwencji beneficjenci muszą zrealizować wymogi obejmujące: utrzymanie wielogatunkowych lub wieloodmianowych sadów złożonych z drzew owocowych odmian tradycyjnych – jabłoni, wiśni, czereśni, śliw – ich prawidłowe utrzymanie i pielęgnację oraz przestrzeganie bezwzględnego zakazu stosowania środków ochrony roślin (wyjątek stanowią środki dopuszczone w rolnictwie ekologicznym).

- Zobowiązanie podejmowane jest na okres 5 lat.

Stawki płatności: 2117 zł/ha

Interwencja 5.

Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie

Celem tej interwencji jest zachowanie tradycyjnych i rzadkich gatunków roślin rolniczych, zielarskich i warzywnych przeznaczonych do uprawy oraz dawnych odmian. Interwencja obejmuje także zachowanie miejscowych populacji i ekotypów uprawianych na terenie Polski.

Wariant 5.1. Uprawa rzadkich gatunków lub odmian roślin

Uprawa dotyczy następujących kategorii roślin uprawnych:

- odmian regionalnych lub amatorskich zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze,
- odmian gatunków marginalnych zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze lub Wspólnym katalogu odmian roślin rolniczych (powierzchnia plantacji nasiennych w Polsce w roku poprzedzającym rok podjęcia zobowiązania nie przekracza 50 ha) – określonych w przepisach krajowych.

Stawka płatności: 1411 zł/ha

Wariant 5.2. Wytwarzanie materiału siewnego rzadkich gatunków lub odmian roślin

Wytwarzanie:

- materiału siewnego odmian regionalnych lub amatorskich,
- materiału siewnego odmian gatunków marginalnych,
- materiału siewnego rzadko uprawianych lub zagrożonych erozją genetyczną określonych w przepisach krajowych (bez roślin zielarskich).

Powierzchnia uprawy danego gatunku lub odmiany w ramach wariantów 1 i 2 nie może być łącznie większa niż 5 ha.

Stawka płatności: 1619 zł/ha

Interwencja 6.

Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie

Celem tej interwencji jest zachowanie oraz gospodarcze wykorzystanie zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich poprzez wsparcie hodowli ras zachowawczych.

Rolnicy, którzy będą realizować programy ochrony zasobów genetycznych będą otrzymywali pomoc ze strony Instytutu Zootechniki – Państwowy Instytut Badawczy. Wsparcie będzie obejmować: bydło, w tym polskie czerwone, białogrzbiete, polskie czerwono-białe, polskie czarno-białe, konie – koniki polskie, huculskie, małopolskie, śląskie, wielkopolskie, zimnokrwiste (w typie sokólskim i sztumskim), owce – wrzosówka, świniarka, olkuska, polska owca górska odmiany barwnej, merynos polski w starym typie, czarnogłówka, owca pogórze, polska owca górska i białogłowa owca mięsna, świnie – puławska, złotnicka biała, złotnicka pstra, kozy – karpacka, kazimierzowska oraz sandomierska.

- Zobowiązanie podejmowane jest na okres 5 lat.

Stawki płatności:

Wariant 6.1.1. Zachowanie lokalnych ras bydła – użytkowanie mleczne	2738zł/szt.
Wariant 6.1.2. Zachowanie lokalnych ras bydła – użytkowanie mięsne	1752zł/szt.
Wariant 6.2.1.1. oraz wariant 6.2.1.2. Zachowanie lokalnych ras koni (konie małopolskie i wielkopolskie)	Samice – 2669zł/szt. Samce – 5925zł/szt.
Wariant 6.2.2.1. oraz wariant 6.2.2.2. Zachowanie lokalnych ras koni – konie śląskie	Samice – 2461zł/szt. Samce – 5275zł/szt.
Wariant 6.2.3.1. oraz wariant 6.2.3.2. Zachowanie lokalnych ras koni (konie zimnokrwiste w typie sokólskim i sztumskim)	Samice – 2185zł/szt. Samce – 2513zł/szt.
Wariant 6.2.4.1. oraz wariant 6.2.4.2. Zachowanie lokalnych ras koni – koniki polskie i huculskie	Samice – 2395zł/szt. Samce – 5130zł/szt.
Wariant 6.3. Zachowanie lokalnych ras owiec	500zł/szt.
Wariant 6.4. Zachowanie lokalnych ras świń	1335zł/szt.
Wariant 6.5. Zachowanie lokalnych ras kóz	953zł/szt.

Źródło: Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 kwietnia 2023 r.

Minimalna liczebność zwierząt, które zostały zadeklarowane do wniosku o płatność RŚK, w ramach programu ochrony zasobów genetycznych zwierząt:

- 4 krowy tej samej rasy,
- 2 klacze tej samej rasy,
- 1 ogier tej samej rasy,
- 8 loch rasy złotnickiej pstrej/złotnickiej białej oraz 10 loch rasy puławskiej,
- 3 samice kozy.

Maksymalne liczebności zwierząt:

- Klacze: 50 sztuk rasy sztumskiej i sokólskie, pozostałe rasy – 80 sztuk,
- Krowy: maksymalnie 100 sztuk,
- Świnie: 70 loch rasy puławskiej, pozostałe rasy świń – 100 sztuk.

Koszty transakcyjne w ramach interwencji 1 i 2

Koszty transakcyjne	Wysokość kwoty przeznaczonej na refundację kosztów transakcyjnych
Koszty transakcyjne w związku ze sporządzeniem dokumentacji przyrodniczej dla siedliska przyrodniczego lub siedliska lęgowego ptaków o powierzchni:	<ul style="list-style-type: none"> • Do 1 ha – 400 zł • 1 ha do 5 ha – 917 zł • 5 ha do 20 ha – 1834 zł • 20 ha do 50 ha – 2751 zł • Powyżej 50 ha – 3669 zł
Koszty transakcyjne w związku ze sporządzeniem szczegółowej części planu działalności rolnośrodowiskowej dla siedliska przyrodniczego lub siedliska lęgowego ptaków o powierzchni:	<ul style="list-style-type: none"> • Do 1 ha – 100 zł • 1 ha do 5 ha – 393 zł • 5 ha do 20 ha – 786 zł • 20 ha do 50 ha – 1179 zł • Powyżej do 50 ha – 1572 zł

Źródło: Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 kwietnia 2023 r.

Suma kwot przeznaczonych na refundację nie może przekraczać 20% wysokości płatności za realizację zobowiązania !!

Ograniczenie to nie dotyczy powierzchni do 1 hektara.

Interwencja 7.

Bioróżnorodność na ogródkach ornych

Celem interwencji jest wzbogacenie bioróżnorodności i krajobrazu wiejskiego oraz zapewnienie miejsca bytowania i bazy pokarmowej dla organizmów pożytecznych, w tym owadów zapylających i ptaków krajobrazu rolniczego. Przyczynianie się do zatrzymania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmocnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazów. Interwencja polega na zakładaniu na gruntach ornych i utrzymaniu:

- śródpolnych, **wieloletnich pasów kwiatnych**, stanowiących jednocześnie korytarze ekologiczne i ostoje dla wielu gatunków zwierząt – **wariant 7.1.**
- **ogródków bioróżnorodności** w celu zwiększania bioróżnorodności na terenach wiejskich – **wariant 7.2.**

Wariant 7.1.

Wieloletnie pasy kwietne

1. Obowiązek posiadania planu działalności rolnośrodowiskowej;
2. Założenie na gruntach ornych, pasów kwietnych o szerokości od 3 do 9 m i powierzchni co najmniej 0,1 ha poprzez wysiew mieszanki nasion, przy czym mieszanka ta:
 - zawiera co najmniej 10 gatunków roślin (określonych w ust. 5 pkt 1 załącznika 4 do rozporządzenia), w tym co najmniej 6 gatunków wieloletnich,
 - zawiera gatunki uprawne, gatunki dziko rosnące, w tym dziko rosnące wieloletnie i dwuletnie,
 - nie zawiera gatunków niepożądanych w wieloletnich pasach kwietnych (wykaz).

W przypadku utrzymywania na gruntach ornych więcej niż jednego pasa, odległość między pasami powinna wynosić **co najmniej 50 m**;

3. Wysiew mieszanki w terminie **od 15 sierpnia do 31 października** (w roku poprzedzającym rok rozpoczęcia realizacji zobowiązania) lub **od 1 kwietnia do 15 maja** (w pierwszym roku realizacji zobowiązania); w pierwszym roku realizacji zobowiązania RSK **udział traw** wynosi **nie więcej niż 20%**
4. Możliwy podsiew w miejscach wypadów roślin gatunkami roślin określonymi w ust. 5 pkt 1 zał. 4) **z wyjątkiem** gat. z rodziny **traw**;
5. Koszenie 50% powierzchni pasa raz w roku w terminie od 1 września do 31 października; w dwóch kolejnych latach należy pozostawić nieskoszony inny fragment pasa; zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy); w terminie do 14 dni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z powierzchni pasa.

Stawka płatności: 3501 zł/ha

Wariant 7.2.

Ogródki bioróżnorodności

1. Obowiązek posiadania planu działalności rolnośrodowiskowej.
2. Założenie ogródka bioróżnorodności o powierzchni od **0,1 do 0,5 ha**, złożonego z **minimum 20 gatunków**, przy czym:
 - przynajmniej jeden z uprawianych gatunków to gatunek warzywny i jeden to gatunek zielarski,
 - przynajmniej 3 z uprawianych gatunków lub odmian roślin to:
 - odmiany regionalne lub amatorskie wpisane do krajowego rejestru lub,
 - odmiany marginalne z gatunków roślin rolniczych wymienionych w ust. 3 pkt 1 zał. 4 do rozporządzenia lub,
 - gatunki rzadko uprawianych roślin rolniczych i warzywnych wymienione w ust. 3 pkt 2 zał. 4 do rozporządzenia.

Uwaga: powierzchnia uprawy któregośkolwiek z uprawianych gatunków lub odmian nie powinna przekraczać 50% powierzchni ogródka!

Zobowiązanie w ramach interwencji podejmowane jest na okres 5 lat!

Stawka płatności: 2342 zł/ha

Interwencje w Rolnictwie Ekologicznym w ramach WPR na lata 2023-2027

Interwencja w rolnictwie ekologicznym jest wspieraniem dobrowolnych zobowiązań rolnika, który podjął się praktyk i metod rolnictwa ekologicznego określonych w prawodawstwie unijnym oraz krajowym. WPR to kontynuacja wsparcia wdrażanego w ramach PROW 2014-2022, tzn. wsparcie do powierzchni różnych grup upraw prowadzonych zgodnie z zasadami rolnictwa ekologicznego zarówno w okresie konwersji, jak i po okresie konwersji.

Celem interwencji jest wspieranie dobrowolnych zobowiązań rolników, którzy podejmują się utrzymać lub przejść na praktyki i metody rolnictwa ekologicznego określone w prawodawstwie unijnym i krajowym. Ekologiczne metody produkcji wpisują się w realizację celów szczegółowych tj. 9, 5, 6, 4.

Cel 9

Poprawa reagowania rolnictwa Unii na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym w zakresie żywności wysokiej jakości, bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i produkowanej w zrównoważony sposób, w zakresie zmniejszenia marnowania żywności, zwiększenia dobrostanu zwierząt i zwalczania oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe.

Cel 5

Wspieranie zrównoważonego rozwoju zasobów naturalnych, takich jak woda, gleba i powietrze i wydajnego gospodarowania nimi, w tym poprzez ograniczanie uzależnienia od środków chemicznych.

Cel 6

Przyczynianie się do powstrzymania utraty różnorodności biologicznej i odwrócenia tego procesu, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu.

Cel 4

Przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej, w tym poprzez redukcję emisji gazów cieplarnianych i zwiększenie sekwestracji dwutlenku węgla, a także promowanie zrównoważonej energii.

W ramach interwencji w rolnictwie ekologicznym określa się następujące pakiety:

- **Pakiet 1. Uprawy rolnicze**
- **Pakiet 2. Uprawy warzywnicze**
- **Pakiet 3. Uprawy zielarskie**
- **Pakiet 4. Podstawowe uprawy sadownicze**
- **Pakiet 5. Uprawy jagodowe**
- **Pakiet 6. Ekstensywne uprawy sadownicze**
- **Pakiet 7. Uprawy paszowe na gruntach ornych**
- **Pakiet 8. Trwałe użytki zielone**
- **Pakiet 9. Małe gospodarstwa z uprawami ekologicznymi**
- **Pakiet 10. Premia za zrównoważoną produkcję roślinno-zwierzęcą**

Stawki płatności w ramach pakietów interwencji w rolnictwie ekologicznym

Pakiety Rolnictwa ekologicznego	Stawki płatności	
	Dla gruntów w okresie konwersji (zł/ha)	Dla gruntów z zakończonym okresem konwersji (zł/ha)
Pakiet 1. Uprawy rolnicze	1697	1571
Pakiet 2. Uprawy warzywne	3021	2391
Pakiet 3. Uprawy zielarskie	1856	1856
Pakiet 4. Podstawowe uprawy sadownicze	3105	1961
Pakiet 5. Uprawy jagodowe	2495	2213
Pakiet 6. Ekstensywne uprawy sadownicze	1326	1326
Pakiet 7. Uprawy paszowe na gruntach ornych	1638	1504
Pakiet 8. Trwałe użytki zielone	1043	1043
Pakiet 9. Małe gospodarstwa z uprawami ekologicznymi	1640	1640
Pakiet 10. Premia za zrównoważoną produkcję roślinno - zwierzęcą	573	573

Źródło: Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 kwietnia 2023 r.

Źródła:

1. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, „Interwencje rolno-środowiskowo-klimatyczne PS WPR 2023-2027”, Departament Płatności Bezpośrednich MRiRW, 2022.
2. Plan_Stragiczny_dla_WPR_2023-2027_wersja_skrócona.

